

Autoritær opprørsbekjempelse

- En kvalitativ studie av russiske myndigheter sin opprørsbekjempelse i Tsjetsjenia fra 1999 til 2009

KRIGSSKOLEN

Eirik Østbye Andresen

Operativ linje

Emne fordypning

Krigsskolen

2016

Forord

Under studiene ved Krigsskolen er opprørsbekjempelse et av fagfeltene jeg har funnet mest interessant. Årsaken til dette er kompleksiteten og utfordringer offiseren står ovenfor når han eller hun skal bidra til å bekjempe et opprør. Utdannelsen var primært rettet mot klassisk og befolknings-sentrisk opprørsbekjempelse. Med bakgrunn i min interesse for faget ønsket jeg å utforske det videre. I forbindelse med Den Islamske Stat sin vekst i løpet av 2014 og 2015 dukket det stadig opp artikler om økt tilstrømning av fremmedkrigere fra republikkene i Nord-Kaukasus. Da min kunnskap om russisk historie ikke er overveldende begynte jeg å søke informasjon om konfliktene i Tsjetsjenia og Nord-Kaukasus da det er disse interne konfliktene i Russland jeg husker fra nyhetsoppslag i min barndom. Da kunnskapen om konfliktene i Nord-Kaukasus økte i omfang, fanget den andre tsjetsjeniakrigen min oppmerksomhet. Da jeg leste om russiske myndigheter sine tiltak for å bekjempe opprøret anså jeg en studie av denne krigen som svært gunstig for å kunne undersøke og lære mer opprørsbekjempelse. Dette arbeidet har vært en øyeåpner for meg der mine forståelseshorisonter for opprørsbekjempelse har utvidet seg. Ny kunnskap har blitt tilført, gammel forståelse med fundament i egenskapede ”myter” har blitt knust og eksisterende kunnskap har blitt supplert.

Jeg ønsker å takke min veileder Anders Kjølberg og Njål Hoem for god veiledning, oppfølging og interessante samtaler.

Krigsskolen, mars 2016

Eirik Østbye Andresen

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	5
1.1	Bakgrunn	5
1.2	Problemstilling	6
1.3	Avgrensninger	6
1.4	Begreper.....	7
1.5	Disposisjon.....	7
2	Metode	8
2.1	Valg av metode.....	8
2.2	Anvendt metode	8
2.3	Metodekritikk.....	9
2.4	Kildevalg og kildekritikk	9
3	Teori	12
3.1	Opprørsbekjempelse.....	12
3.2	Befolkningssentrisk og opprørssentrisk opprørsbekjempelse.....	15
3.3	Autoritær opprørsbekjempelse	16
3.4	Historisk kontekst for den andre tsjetsjeniakrigen	19
4	Analyse	22
4.1	Hva kjennetegner russiske myndigheter sin opprørsbekjempelse i Tsjetsjenia fra 1999 til 2009?	22
4.1.1	Bruk av tvangsmakt og militære virkemidler	23
4.1.2	Bruk av andre politiske virkemidler	26
4.1.3	Bruk av økonomiske virkemidler	30
5	Konklusjon	33
6	Videre forskning	35
	Litteraturliste:	36

Kart over Rusland og Tsjetsjenia

Kart over Rusland med Tsjetsjenia markert i rødt

Kilde: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Map_of_Russia_-_Chechen_Republic_\(2008-03\).svg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Map_of_Russia_-_Chechen_Republic_(2008-03).svg)

Kart over Tsjetsjenia

Kilde: <http://www.worldatlas.com/webimage/countrys/europe/lgcolor/chechnya.htm>

1 Innledning

“We will chase terrorists everywhere. If in an airport, then in the airport. So if we find them in the toilet, excuse me, we’ll rub them out in the outhouse. And that’s it, case closed.”

- Vladimir Putin i 1999. (Oliphant, 2015).

1.1 Bakgrunn

Det har gjennom historien vært flere opprør i Russland og Sovjetunionen. Opprørene har hatt ulike mål, men flere har vært separatistisk motivert. Siden 1921 har myndighetene i disse landene stått ovenfor et opprør i gjennomsnitt hvert fjerde år. Myndighetene har vunnet 18 av 21 opprørskriger, noe som utgjør en seiersrate på 85,7 prosent (Zhukov, 2010, s. 14-15). Dette er uvanlig høyt.

Etter Sovjetunionens oppløsning i 1991 har opprørene i Nord-Kaukasus vært de mest fremtredende opprørene i Russland. I følge Etterretningstjenesten er situasjonen i Nord-Kaukasus Russlands fremste ”...interne sikkerhetsutfordring.” (Etterretningstjenesten, 2015, s. 12). Konfliktene i denne regionen har dype historiske røtter med sentrale skillelinjer langs etniske, religiøse og politiske anliggende. Russiske sikkerhetsstyrker gjennomfører fremdeles operasjoner i regionen, spesielt i republikkene Dagestan og Tsjetsjenia der opprøret har sterkest fotfeste (Etterretningstjenesten, 2015, s. 12). Det er rimelig å anta at det opprinnelig separatistiske og senere islamist inspirerte opprøret, (Wilhelmsen, 2004) ikke vil bli bekjempet i nærmeste fremtid, spesielt når enkelte opprørsgrupper i de nevnte republikkene sverger troskap til terrorgruppen Den Islamske Stat (Fonn, 2015). The Soufan Group (2015, s. 14), et amerikansk konsulentselskap som har spesialisert seg innen etterretning, hevder at rundt 2400 russere har knyttet seg til Den Islamske Stat og regnes som fremmedkrigere. De fleste av disse kommer fra de tidligere nevnte republikkene Dagestan og Tsjetsjenia og vil kunne føre til økt opprørsaktivitet i republikkene dersom de returnerer med krigserfaring og større fundamentalistisk overbevisning (The Soufan Group, 2015, s.14). Dette, i kombinasjon med manglende økonomisk og sosial utvikling i Nord-Kaukasus og en voldsom fremferd fra de russiske sikkerhetsstyrkene fører til at Etterretningstjenesten (2015, s. 12) antar at rekrutteringen til opprørsgruppene vil opprettholdes. Et annet interessant aspekt er at for den

tsjetsjenske generasjonen som nå vokser opp har konflikten vært normaltstanden siden 1994. Dette vil kunne påvirke tilstrømmingene til opprørsgruppene. I denne besvarelsen vil jeg studere russiske myndigheters tiltak for å bekjempe opprøret i Nord-Kaukasus under den andre tsjetsjeniakrigen.

1.2 Problemstilling

Situasjonen i Nord-Kaukasus er kompleks. I følge Etterretningstjenesten (2015, s.12) har opprøret per dags dato sterkest fotfeste i republikkene Tsjetsjenia og Dagestan. Voldsnivået anses som høyere i Dagestan, men opprøret i Tsjetsjenia kan allikevel anses som det mest omtalte (Etterretningstjenesten, 2015, s. 12). Årsaken til dette er den første og andre tsjetsjeniakrigen som ble utkjempet i perioden 1994-1996 og 1999- 2009. Russiske myndigheter regner perioden 1999-2009 for en opprørsperiode, selv om enkelte separatistiske og islamistisk inspirerte opprørsgrupper fortsatte sin kamp etter at den andre tsjetsjeniakrigen formelt ble avsluttet i 2009 (Galeotti, 2014, s. 11).

I denne besvarelsen vil jeg fokusere på russiske myndigheters tiltak for å bekjempe opprøret i Tsjetsjenia i perioden 1999-2009. Hensikten med besvarelsen er å gjøre en analyserende historisk dokumentstudie av russiske myndigheters opprørsbekjempelse da muligheten for at opprøret blusser opp igjen i fremtiden er tilstede. Oppgaven vil derfor kunne være et innspill til prediksjonen av russiske myndigheters tiltak for å bekjempe et potensielt nytt opprør samt å redegjøre for autoritær opprørsbekjempelse. Problemstillingen lyder:

1. **Hva kjennetegner russiske myndigheters opprørsbekjempelse i Tsjetsjenia i perioden 1999-2009?**

1.3 Avgrensninger

Oppgaven vil avgrenses til å gjelde opprørsbekjempelse. Dette medfører at opprørsteori utelattes, dersom det ikke er nødvendig for å skape forutsetninger for å forstå opprørsbekjempelse som konsept. Jeg vil heller ikke ta for meg opprør og russiske myndigheters tiltak for å bekjempe disse i andre deler av Nord-Kaukasus eller Russland som helhet. Årsaken til dette er oppgavens begrensning og relevans for å besvare problemstillingen. Opprøret i naborepublikken Dagestan vil derfor ikke omtales.

Russiske myndigheters fremferd i Tsjetsjenia har vært gjenstand for kritikk fra menneskerettighetsorganisasjoner. De har blant annet anklaget russiske myndigheter for folkerettslige brudd, eksempelvis på Menneskerettighetene (International Crisis Group [ICG], 2015, s. 4-9). I denne besvarelsen vil jeg ikke tar for meg det folkerettslige aspektet ved russiske myndigheters opprørsbekjempelse. Årsaken til dette er relevans for oppgaven og oppgavens begrensning.

1.4 Begreper

- Salafisme/Wahabisme: Tilnærming til islam som ønsker å vende tilbake til religionens røtter og en bokstavelig tolkning av koranen og andre hellige tekster (Bangstad, 2016; Vogt, 2016).

1.5 Disposisjon

Kapitel 1 – Innledning

Kapitel 2 – Metode

Kapitel 3 – Teori

Kapitel 4 – Analyse

Kapitel 5 – Konklusjon

2 Metode

I denne delen av oppgaven vil jeg redegjøre for veien frem til oppgavens konklusjon. Dette vil jeg gjøre ved å presentere metodiske valg. Deretter vil jeg presentere sentrale teoretikere og kildene som er benyttet før jeg ser på disse med et kritisk blikk.

2.1 Valg av metode

For å kunne besvare problemstillingen på en god måte vil et hensiktsmessig valg av metode være avgjørende. Da jeg søker å beskrive hva som kjennetegner russiske myndigheters opprørsbekjempelse i Tsjetsjenia fra 1999-2009 vil en fordypning i ulike opprørsbekjempelsesteorier og russiske myndigheters tiltak for å bekjempe opprøret i republikken være nødvendig. Denne oppgaven søker dermed ikke å undersøke hvilke utbredelse en teori har eller årsakssammenhenger og korrelasjoner, noe som fører til at kvantitative undersøkelser utelukkes. Da jeg søker å gå i dybden for å undersøke et fenomen i en begrenset tidsperiode vil kvalitative undersøkelser være en naturlig tilnærming. Med bakgrunn i at oppgaven forsøker å si hva som kjennetegner russiske myndigheters opprørsbekjempelse, med et teoretisk grunnlag i ulik opprørsbekjempelsesteori, finner jeg litteraturstudie hensiktsmessig. Årsaken til dette er at det muliggjør at ulik forskning kan sammenfattes og ses i lys av hverandre. Denne metoden ville kunne suppleres med intervju. En slik tilnærming kunne gitt detaljerte beskrivelser utover det som skrevet og publisert, men intervju ekskluderes på grunn av bachelorperiodens varighet.

2.2 Anvendt metode

For å beskrive og redegjøre for ulike teoretiske retninger for opprørsbekjempelse, benyttes verkene til sentrale teoretikere på emnet. Flere av disse teoretikerne ble identifisert gjennom forkunnskap fra undervisningen på Krigsskolen. Dette gjelder spesielt innfor befolkningscentrisk og klassisk opprørsbekjempelse der teoretikere som David Galula, Sir Robert Thompson og David Kilcullen står sentralt. For å kunne redegjøre for den autoritære tilnærmingen til opprørsbekjempelse utmerker studier fra den russiske historikeren Yuri Zhukov og David Ucko seg. Disse ble identifisert gjennom internettsøk og veiledning. Ord som ble brukt i søket var "authoritarian counterinsurgency".

For å kunne beskrive hva som kjennetegnet russiske myndigheters tiltak for å bekjempe opprøret i Tsjetsjenia fra 1999-2009 ble ulike forskere og uavhengige internasjonal organisasjoner benyttet. Disse ble identifisert gjennom internettsøk og seleksjon av kilder. Mark Galeotti sin historiske studie fra den andre tsjetsjeniakrigen viste seg å være sentral med bakgrunn i forfatterens tidligere arbeid. Videre ble rapporten om utviklingen i Tsjetsjenia av International Crisis Group og en rapport utviklet av Norsk Utenrikspolitisk Institutt der tsjetsjenske forskere formidler sin forståelse og beskrivelse av konflikten ansett som sentrale. Dette for å skape en bred plattform og se på mulige meningsforskjeller.

2.3 Metodekritikk

”Forskere starter sjeldent med blanke ark og går løs på en undersøkelse helt uten oppfatninger om det som undersøkes, eventuelt hva man forventer som resultat” (Johannesen; Tuft & Christoffersen, 2010, s. 38-39). Dette kalles forforståelse eller forståelseshorisont.

Forforståelsen vil påvirke hva som observeres og hvordan disse vektlegges og forstås (Johannesen et.al., 2010, s. 38). Bevissthet rundt egen forforståelse vil være avgjørende for oppgavens retning og konklusjon. Min forforståelse var at russiske myndigheter kun baserte seg på bruk av volds- og tvangsmakt, der opprørsbekjempelsen var preget av en ”skyt til det blir stille”- tilnærming. Min forståelse var derfor langt fra nøytral, men også uten noen form for forankring i forskningsbasert teori. En slik forforståelse var også tilfellet hva gjelder den autoritære tilnærmingen til opprørsbekjempelse. Denne forforståelsen var heller ikke forankret i en plattform av forskningsbasert teori, men en egenkonstruert forståelse av forskjellene mellom befolkningscentrert og autoritære opprørsbekjempelse. Bevissthet rundt denne forforståelsen var avgjørende for å kunne angripe problemstillingen på en god måte, selv om min forforståelse og dens påvirkning av oppgaven kan være gjenstand for diskusjon.

2.4 Kildevalg og kildekritikk

Gjennom en dokumentstudie vil kontekstuelle kildekritiske vurderinger rundt kildeutvalg være avgjørende. Med bakgrunn i denne påstanden blir vurdering av kildenes relevans, reliabilitet og validitet avgjørende.

For å beskrive generelle trekk ved opprørsbekjempning har jeg benyttet David Kilcullen og hans verk *Counterinsurgency*. Denne boken er en samling av Kilcullens tanker, og er primært skrevet da forfatteren var i internasjonal tjeneste i Irak og Afghanistan (Kilcullen, 2010, s. ix).

Kilcullens praktiske erfaringer med opprørsbekjempelse styrker kildens relabilitet, validitet og relevans. Kilcullen er likevel å anse som et barn av sin tid. Dette medfører trolig at hans forståelse for opprørsbekjempelse er preget av dagens storpolitiske miljø der moral, etikk og internasjonale lover legger større begrensninger på utførelsen av opprørsbekjempelse enn ved kolonikrigene. Et annet aspekt vil være at Kilcullens egne erfaringer primært er myntet på ekspedisjoner opprørsbekjempelse, der politiske mål og fremgangsmåter kan være annerledes enn ved et internt opprør. Denne forståelsen er viktig å være bevist under anvendelsen av Kilcullens verker.

For å beskrive kjennetegn og redegjøre for befolkningssettret og delvis autoritær opprørsbekjempelse, danner den avdøde franske offiseren David Galula grunnlaget. Galula hadde selv bred erfaringer fra opprørskrigrer etter å ha tjenestegjort i det franske forsvaret. Galulas verk *Counterinsurgency Warfare- Theory and Practice* blir sammen med Sir Robert Thompson sin bok *Defeating Communist Insurgency*, ansett som klassiske verker innen befolkningssettret opprørsbekjempelse. Dette reflekteres ved at deres verk har vært sentrale under utformingen av den amerikanske doktrinen for opprørsbekjempelse (US Army & US Marine Corps, 2006, s.viii). Dette vil styrke kildens relabilitet og validitet. Kontekstuelle vurderinger må allikevel tas i betraktning grunnet en forståelse for at disse to kjempet i kolonikrigrer der målet var å bevare territoriell kontroll (Galula, 1964/2006, s. xiv; Thompson, 1966/2005, s. 9).

For å beskrive autoritær opprørsbekjempelse har jeg benyttet undersøkelser av henholdsvis statsviteren David Ucko og den russiske historikeren Yuri Zhukov. David Ucko underviser ved flere anerkjente universiteter i Washington D.C og London. Hans undervisning omhandler primært kontraterror og opprørsbekjempelse, men hans undersøkelser tar også for seg overgangene mellom krig og fred samt borgerkrig (Ucko, 2016). Han har skrevet flere bøker på fagfeltet, noe som styrker kildens relabilitet og validitet. Zhukov har utdanning fra blant annet Harvard og er professor tilknyttet universitetet i Michigan. Han forsker blant annet på opprørsbekjempelse og russisk politikk. Zhukov har russisk som morsmål, noe som fører til at tidligere klassifiserte dokumenter på russisk om opprørsbekjempelse før Sovjetunionens fall, nyttes i hans publikasjoner (Zhukov, 2010, s. 15; Universitetet i Michigan, 2016).

For å beskrive russiske myndigheters tiltak for å bekjempe opprøret i Tsjetsjenia har jeg primært benyttet tre kilder. Disse er uavhengige av hverandre. Mark Galeotti er en professor

som forsker på internasjonal politikk og russisk sikkerhetspolitikk. International Crisis Group er en uavhengig organisasjon som søker å hindre konflikt og konflikteskalering. I Norsk Utenrikspolitisk Institutt sin rapport fra 2010 gis tsjetsjenske forskere anledning til å formidle sitt syn på konflikten. Ved at kildene har ulike utgangspunkt vil kildetriangulering der kildene bekrefter hverandre være avgjørende for bruken av de. Dette vil fungere som et middel for å fremskaffe så troverdige data som overhode mulig. Det er spesielt viktig da konflikten ligger relativt nært i tid og er gjenstand for flere konspirasjonsteorier (Osmayev, 2010, s. 12).

3 Teori

Gjennom teoridelen vil jeg legge grunnlaget for drøftingen senere i besvarelsen. For å kunne besvare problemstillingen finner jeg det hensiktsmessig å redegjøre for ulike teoretiske retninger og generelle trekk ved opprørsbekjempelse. Deretter vil jeg redegjøre for den historiske utviklingen til opprøret i Tsjetsjenia og russiske mottiltak.

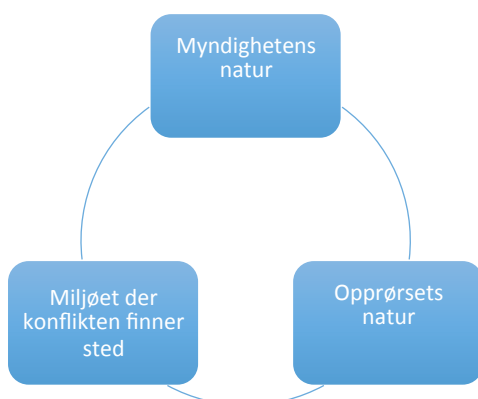
3.1 Opprørsbekjempelse

Gjennom denne delen av besvarelsen vil jeg ta for meg opprørsbekjempelsesteori. Dette vil jeg gjøre ved å først redegjøre for generelle trekk ved opprørsbekjempelse og befolknings-sentrisk samt opprørs-sentrisk opprørsbekjempelse. Deretter vil jeg redegjøre for autoritær opprørsbekjempelse. Dette vil jeg gjøre ved å beskrive bruk av og hensikten med bruken av ulike politiske virkemidler som skal bekjempe opprøret militær eller påvirke befolkningen.

Opprør defineres som en "...organisert bevegelse som tar sikte på å styrte de sittende myndighetene gjennom subversjon og væpnet konflikt." (gjengitt etter US Army & US Marine Corps, 2006, s. 1-1). Ut i fra denne definisjonen kan vi tolke at et opprør som regel har et politisk, religiøst, ideologisk eller separatistisk mål som en gruppe mennesker er villige til å forfølge. Målet forfølges utenfor anerkjente politiske kanaler og forsøker å svekke myndighetenes territoriale kontroll, kontroll over befolkningen, legitimitet eller aksept i befolkningen, mens opprøret søker å styrke egen kontroll og legitimitet over og i befolkningen (Galula, 1964/ 2006, s. 1; Kilcullen, 2010, s. 1). Opprørsbekjempelse defineres som "...de militære, paramilitære, politiske, økonomiske, psykologiske og sivile tiltak iverksatt av myndighetene for å bekjempe opprøret" (gjengitt etter US Army & US Marine Corps, 2006, s. 1-1). Disse tiltakene har til hensikt å styrke eller gjenopprette samfunnskontrakten som "...regulerer pliktene og rettighetene mellom..." (Heier, 2014, s. 27) befolkningen og staten, og dermed styrke statens kontroll og legitimitet i befolkningen. Opprørskriger omhandler derfor i bunn og grunn evnen til å mobilisere støtte eller fremtvinge underkastelse av befolkningen slik at en form for politiske støtte og legitimitet eller aksept for eget styresett etableres (Galula, 1964/2006, s. 4). Målet for opprørsbekjemperen er derfor å bekjempe opprøret og spre statlig kontroll (Ucko, 2015, s. 2-3).

For å kunne gjøre dette vil evne til å skille opprøret og befolkningen være avgjørende. Grunnen til det er at opprøret kan anses som en konkurrerende myndighetsalternativ, som tilbyr en alternativ samfunnskontrakt til befolkningen. Økt oppslutning rundt opprørets sak vil derfor gjøre det vanskeligere for myndighetene å bevare den eksisterende samfunnskontrakten. Årsaken til dette er at opprøret henter sin styrke i befolkningen gjennom aksept og legitimitet. Befolkningen kan anse opprørets livsgrunnlag, på samme måte som vann er nødvendig for en fisk sin eksistens (Mao, 2010, s. 49). Aksept og legitimiteten er myndighetene, i likhet med opprøret, avhengig av for å bevare den eksisterende samfunnsstrukturen (Heier, 2014, s. 27). Legitimitet og aksept i befolkningen, enten som en følge av at befolkningen er overbevist gjennom myndighetenes tiltak, eller ved at befolkningen pasifiseres gjennom bruk av ulike politiske virkemidler er et viktig parameter for å kunne si noe om styrkeforholdet mellom partene i en opprørskonflikt (Frantzen, 2012, s. 500; Galula, 1964/2006, s. 4;55).

I følge David Kilcullen (2010, s.1) finnes det flere ulike teoretiske tilnærminger til opprørsbekjempelse. Dersom man anser krig og væpnet konflikt med et samfunnsvitenskapelig syn der sosiale aktiviteter ikke kan fanges opp av allmenngyldige lover, vil det ikke finnes noen generelle fremgangsmåter eller form for stegvis prosess som vil kunne bekjempe alle opprør (Kilcullen, 2010, s. 1). I følge Kilcullen (2010, s.2) er dette et resultat av at konfliktens dynamikk og karakter er flyktig og skiftende og alltid må sees i lys av tre faktorer. Disse faktorene er myndighetenes natur, opprørets natur og miljøet konflikten foregår i, spesielt det sosiale miljøet der befolkningen står sentralt (Kilcullen, 2010, s. 2) (Figur 1).

Figur 1

Dersom vi legger Kilcullens (2010, s. 2) modell (Figur 1) for opprørsbekjempelse til grunn vil det være rimelig å anta at det ikke nødvendigvis er samsvar mellom et autoritært regime og en autoritær form for opprørsbekjempelse. I følge David Ucko (2015, s. 4-6) er det vanskelig å tilknytte en form for opprørsbekjempelse til en form for styresett. Det vil derfor ikke være en absolutt sammenheng mellom et autoritært regime og en autoritær form for opprørsbekjempelse, eller et demokratisk regime og en mer liberal form for opprørsbekjempelse. Det vil være mål og midler tilgjengelig, i kombinasjon med vilje til å følge folkerettslige prinsipper, som i mange tilfeller vil avgjøre hvordan myndighetene går frem for å bekjempe opprøret de står ovenfor. Dette kan eksemplifiseres gjennom det konstitusjonelle monarkiet Storbritannia sin opprørsbekjempelse i Kenya eller den amerikanske opprørsbekjempelsen på Filipinene (Ucko, 2015, s. 5). Regimer med autoritære trekk kan også benytte en mer liberal form for opprørsbekjempelse. Et eksempel er Qaboos bin Said sine liberale reformer for å slå ned opprøret i Darfur på 1960 og 70-tallet (Ucko, 2015, s. 5).

I følge Carl Von Clausewitz er krig en forlengelse av politikk (Clausewitz, 1832/1993, s. 100). Myndighetene benytter og kombinerer ulike politiske virkemidler for å nå sine politiske mål, som i en opprørskrig er å bekjempe opprøret og spre statlig kontroll. (Ucko, 2015, s. 2-3). Som tidligere påpekt vil kombinasjonen og vekten mellom disse virkemidlene avgjøres gjennom en kombinasjon av myndighetenes, opprørets og miljøets natur og karakteristika (Kilcullen, 2010, s. 2). Den avdøde britiske offiseren Frank Kitson, som hadde erfaringer som opprørskriger fra både Kenya, Malaya og Nord-Irland, hevder at de politiske virkemidlene benyttes annerledes i høy- og lavintensitetskonflikter. I lavintensitetskonflikter skal for eksempel bruk av militærmakt understøtte andre former for overtalelse. I høyintensitetskonflikter skal andre former for overtalelse understøtte bruken av militærmakt (Kitson, 1973, s. 4-5). Ut i fra denne forståelsen er det mulig å anta at politiske virkemidler skal forsøke å overtale en aktør i konflikten om noe. Et viktig aspekt ved bruk av disse virkemidlene i en opprørskrig er at de alene, men viktigst; gjensidig forsterkende, skal styrke statens legitimitet ved å overbevise befolkningen om hvem som er den reelle makthaveren og hvem det lønner seg å støtte (Kilcullen, 2010, s. 5). Derfor vil bruk av virkemidlene og maktanvendelse i væpnede konflikters logikk være å sende budskap for å skape politisk støtte og legitimitet hos ulike aktører (gjengitt etter Rønnfeldt, 2014, s. 37). Dette gjelder både bruk av militærmakt, men også andre sosioøkonomiske og politiske virkemidler. Hvilke

virkemidler og hvordan de benyttes vil derimot variere fra konflikt til konflikt, med bakgrunn i dens karakter og partenes politiske mål og midler.

3.2 Befolkningssentrisk og opprørsentrisk opprørsbekjempelse

Middelet innenfor denne teoretiske retningen for opprørsbekjempelse er befolkningen som man søker å splitte fra opprøret (Galula, 1964/2006, s. 52, Kilcullen, 2010, s. 4; Thompson, 1966/2005, s. 51). For at dette skal muliggjøres må befolkningen overbevises av myndighetens politiske sak og tiltak. Befolkningen vil da ta aktiv del i opprørsbekjempelsen ved å distansere seg fra opprøret (Galula, 1964/2006, s. 63; Kilcullen, 2010, s. 10; Thompson, 1966/2005, s. 55). Dette gjøres ved at ulike politiske virkemidler kombineres og benyttes gjensidig forsterkende. Voldsmaktens rolle er å bortvise eller bekjempe opprøret i et bestemt område, hindre dets tilbakekomst, samt å kontrollere befolkningen, om nødvendig med tvangsmakt (Galula, 1964/2006, s. 55-56; 65). Bruken av tvangsmakt vil derfor skape forutsetninger for at andre politiske virkemidler kan benyttes for å overbevise befolkningen om at myndighetene er den aktøren som kan ivareta deres behov best (Thompson, 1966/2005, s. 56-57; Frantzen, 2012, s. 507-508). Vektingen mellom militære og andre politiske virkemidler bør i følge Galula (1964/2006, s. 63) være 20 mot 80% i favør andre politiske virkemidler. De politiske virkemidlenes logikk blir dermed å sende signaler til befolkningen for å skape politiske støtte og aksept, og dermed øke myndighetenes legitimitet i befolkningen (gjengitt etter Rønnfeldt, 2014, s. 37). En slik tilnærming vil i følge Tormod Heier (2014, s. 27) føre til at samfunnskontrakten mellom staten og befolkningen reetableres ved at befolkningen opplever sikkerhet og annen form for beskyttelse. Befolkningen vil følgelig distansere seg fra opprøret, som dermed mister sitt livsgrunnlag på samme måte som en fisk som skilles fra vannet har dårlige framtidsutsikter (Mao, 2010, s. 49).

Ved en opprørsentrisk tilnærming står opprørets militære og politiske enheter i fokus. Myndighetene forsøker å bekjempe opprøret gjennom bruk av primært militære virkemidler. Disse virkemidlene anvendes for å bryte ned og ødelegge opprørets militære og politiske enheter gjennom konvensjonelle og ukonvensjonelle militære operasjoner. Dette vil svekke opprørets evne å fortsette kampen og vil kunne skape en situasjon der opprøret kan bekjempes. Befolkningen og terrenget vies mindre oppmerksomhet (Frantzen, 2012, s. 507).

3.3 Autoritær opprørsbekjempelse

“When you have them by the balls, their hearts and minds will follow”

- Theodore Roosevelt (Military quotes, udatert)

Ved autoritær opprørsbekjempelse forsøker myndigheten å skille befolkningen og opprørsbevegelsen (Ucko, 2015, s. 2-3). Som et resultat av dette blir befolkningen middelet for å bekjempe opprøret. Aksept i befolkningen vil derfor være et mål for styrkeforholdet mellom partene, der opprørsbekjemperen søker å overbevise eller pasifisere befolkningen gjennom bruk av ulike politiske virkemidler (Frantzen, 2012, s. 500; Galula, 1964/2004, s. 4;55). Det vil likevel være en feiltakelse å tro at en autoritær tilnærming til opprørsbekjempelse kun baserer seg på bruk av tvangsmakt og vold for å bekjempe opprøret og fremtvinge underkastelse i befolkningen. I følge Ucko (2015, s. 27-28) er evne til å følge opp maktbruken ved bruk av andre politiske virkemidler nødvendig for at maktbruken skal ha noen form for logikk og effekt. For å beskrive denne dynamikken vil jeg først ta for meg bruken av militære virkemidler og tvangsmakt før jeg ser på andre politiske virkemidler som har til hensikt å påvirke befolkningens meningsoppfatning i konflikten.

Innenfor den autoritære retningen for opprørsbekjempelse har bruk av militære virkemidler og tvangsmakt en viktig rolle. Maktbrukens hensikt er å gjøre opprøret ut av stand til å fortsette sin motstand og bygge bånd til befolkningen ved å nekte dem tilgang til befolkningen (Ucko, 2015, s. 15). I mange tilfeller vil det være vanskelig å skille befolkning og opprør, noe som fører til at myndigheter som benytter en autoritær form for opprørsbekjempelse kan utsette hele byer, tettsteder eller befolkningsgrupper for vold (Ucko, 2015, s. 15). Årsaken til vanskelighetene med å skape dette skillet kommer som en følge av at opprøret beveger seg i befolkningen som en fisk beveger seg i vannet (Mao, 2010, s. 49). Det er derfor rimelig å anta at hele samfunn kan ansvarliggjøres for opprørsvirksomheten. Denne voldsbruken tjener dog en annen hensikt og har en viktig signaleffekt. Voldsbruken skaper i følge Ucko (2015, s. 15) en situasjon som legger forhold til rette for at myndighetene kan bekjempe opprøret. Opprøret vil splittes fra befolkningen gjennom geografisk manipulasjon som oppstår som en følge av store flyktningstrømmer og at frykten for myndighetenes respons mot grupper og individer som støtter opprøret sprer seg i befolkningen. Dette fratår opprøret bevegelsesfriheten samt fysisk og moralsk støtte. Det sosiale terrenget endres til myndighetenes fordel da en situasjon som muliggjør kontroll over befolkningen og evne til å skille dem fra opprøret oppstår. Ved å

skape en slik situasjon kan myndighetene påvirke befolkningen gjennom bruk av andre politiske virkemidler. Resultatet blir til slutt at styresmaktene kan spre og styrke sin statlige kontroll da opprørets militære evne til å yte nevneverdig motstanden er svekket og evnen til å oppnå støtte i befolkningens er svekket grunnet frykt for myndighetens respons og endring av det sosiale terrenget (Ucko, 2015, s. 15).

I følge Zhukov (2010, s. 7) benytter myndigheter som anvender en mer autoritær form for opprørsbekjempelse, tyngre og mer sofistikerte våpensystemer i et større kvanta enn ved en befolkningssentret tilnærming. Dette fører til at tyngre militære ressurser mobiliseres der artilleri, flyvåpen og lignende benyttes for å bekjempe opprøret. Som et resultat av den utstrakte bruken av volds- og tvangsmakt skilles befolkningen og opprøret med makt og underkastelse, fremfor gjennom samarbeid og overbevisning (Ucko, 2015, s. 19; Frantzen, 2012, s. 500).

Bruddet mellom opprøret og befolkning opprettholdes ved en høy konsentrasjon av sikkerhetsstyrker med et omfattende etterretningsnettverk (Ucko, 2015, s. 17). Dette skaper forutsetninger for en allvitende politistat som penetrerer alle samfunnslag samt identifiserer opprørere og sympatisører. Opprørere og sympatisører straffes hardt, noe som fører til at frykten i befolkningen sprer seg, samt at opprørets enhet svekkes (Ucko, 2015, s. 18). Denne frykten kan føre til at en angiverkultur oppstår og personer angir hverandre for å støtte opprørsgrupperinger, for selv å unngå å assosieres med opprøret ved en senere anledning. Opprettelsen av en slik politistat krever storstilt mobilisering av militære ressurser, noe som i følge Galula (1964/2006, s. 51) vil kunne slå ned et opprør da store deler av landområdet og befolkede tettsteder fylles av sikkerhetsstyrker. En slik tilnærming kan føre til befolkningens underkastelse ovenfor myndighetene opprettholdes eller forsterkes. Opprøret skilles dermed fra sitt livsgrunnlag og i følge Galula (1964/2006, s. 55) er effektiv bekjempning av et opprør avhengig av at myndighetene sikrer kontroll over befolkningen og opprettholder sin militære kampanje mot resterende opprørsgrupperinger. Fremfor å skille fisken fra vannet, dreneres vannet, noe som gjør det enklere å finne fisken. Dette skaper dårlige framtidssikter for fisken (Zhukov, 2010, s. 8).

I følge Ucko (2015, s. 10-11) er evnen til å mobilisere massene avgjørende innenfor en mer autoritær tilnærming til opprørsbekjempelse. Han hevder derimot at forskjellen er at fremfor å overbevise og mobilisere befolkningen som er truet av opprøret, søker myndighetene å overbevise en større del av befolkningen som helhet om at krigen er nødvendig (Ucko, 2015,

s. 11). Dette gjøres ofte ved å utnytte faktorer som nasjonalisme og ideologi eller ved å overbevise det brede lag av befolkningen om at opprøret er en trussel mot dem og statens eksistens (Ucko, 2015, s. 11). Dette muliggjøres gjennom en informasjonskampanje der opprørerne males som banditter og terrorister (Ucko, 2015, s. 11). En slik tilnærming søker å overbevise opinionen om at nødvendige ressurser må mobiliseres og anvendes for å håndtere trusselen (Ucko, 2015, s. 11). Myndighetene skaper ofte dette narrativet gjennom kontroll over media og informasjonskanaler (Ucko, 2015, s. 27).

I følge Ucko (2015, s. 22; s. 25) er vilje og evne til å oppnå aksept samt evne til å skape et myndighetsvennlig miljø avgjørende. Ellers vil opprøret kun holdes nede ved bruk av makt (Ucko, 2015, s.26). Dette medfører at sosioøkonomiske virkemidler også benyttes innenfor denne tilnærmingen til opprørsbekjempelse. Hovedforskjellen ligger dog i meningen bak bruken og under hvilke forutsetninger de benyttes. Forutsetningene er ofte en streng og allvitende politistat som belager seg på streng kontroll av befolkningen (Ucko, 2015, s. 25). Han hevder videre at bruken av sosioøkonomiske virkemidler for å oppnå aksept og et myndighetsvennlig miljø benyttes ved at staten tilbyr befolkningen tjenester som de er eller gjøres avhengig av. Tjenestene sentraliseres rundt lojalt myndighetspersonell slik at myndighetene styrker sin statlige kontroll (Ucko, 2015, s. 25). Dette kan være sikkerhet, helsetiltak eller gjennom økonomiske programmer som skal sørge for økonomisk utvikling og integrering i landets økonomi som en helhet. På denne måten blir befolkningen avhengig av staten fremfor at de overbevises gjennom for eksempel politiske reformer (Ucko, 2015, s. 25). En form for aksept for myndighetene som en følge av avhengighetsforholdet, vil kunne etableres og befolkningen støter fra seg opprøret på bakgrunn av egen gevinst ved å ikke gjøre opprør mot myndigheten (Frantzen, 2012, s. 500).

Gjennom denne delen av teorikapittelet har jeg redegjort for opprørsbekjempelse, med et spesielt fokus på den autoritære tilnærmingen. Denne tilnærmingen kjennetegnes ved mobilisering av militære ressurser som skiller befolkningen og opprørsgruppene ved bruk av tvangsmakt. Dette får en logikk og strategisk effekt ved at resultatene følges opp ved bruk av andre sosioøkonomiske tiltak, som befolkningen gjøres avhengig av, noe som gjør at befolkningen kan ta avstand fra opprøret ut i fra egen vinning (Frantzen, 2012, s. 500). Kombinasjonen og bruken av de ulike virkemidlene vil dog variere fra konflikt til konflikt som en følge av særegenheten ved enhver konflikt sin natur (Kilcullen, 2010, s. 2).

3.4 Historisk kontekst for den andre tsjetsjeniakrigen

På slutten av 1700-tallet ekspanderte Russland inn i den nordlige delen av Kaukasus der brorparten av befolkningen var muslimske (Galeotti, 2014, s. 8). Ekspansjonen ble møtt med en rekke væpnede opprør, først ledet av den tsjetsjenske sjeiken Mansur, deretter av imam Sjamil. Disse opprørene klarte ikke å hindre at det tsjetsjenske området ble innlemmet i Russland i 1859 (Blakkisrud & Steneresen, 2016). Kollapsen til det russisk imperiet i 1917 gav tsjetsjenerne håp om løsrivelse, men da bolsjevikene kom til makten etter revolusjonen i 1917 fortsatte de den samme politikken ovenfor tsjetsjenerne som tsarens Russland hadde gjort tidligere (Galeotti, 2014, s. 18). Mot slutten av den andre verdenskrig ble tsjetsjenerne anklaget av sovjetiske myndigheter for å ha samarbeidet med tyske styrker. Denne anklagen resulterte i tvangsflytning av befolkningen. Republikken ble oppløst, og ikke reetablert før i 1957 da befolkningen fikk lov til å flytte tilbake igjen (Blakkisrud & Steneresen, 2016).

Da Sovjetunionen gikk i oppløsning mot slutten av 1991 erklærte Tsjetsjenia seg som en uavhengig republikk. Denne erklæringen ble ikke akseptert av russiske myndigheter, men president Jeltsin grep ikke inn militært (Globalis, 2015). Tidligere samme år hadde den avgåtte sovjetiske generalen, Dzokhar Dudayev, sammen med tsjetsjenske nasjonalister stormet det lokale parlamentet. Resultatet av dette ble at personell fra sovjetmyndighetene ble avsatt og Dudayev ble valgt som president i oktober samme år (Blakkisrud & Steneresen, 2016). Tsjetsjenske myndigheter nektet å skrive under en ny føderasjonstraktat i mars 1992. Den selvutnevnte tsjetsjenske republikken Ichkeria søkte internasjonal annerkjennelse som selvstendig stat, uten å lykkes (Galeotti, 2014, s. 31). Etter et mislykket kuppforsøk mot Dudayev i oktober 1994, besluttet den russisk presidenten Boris Jeltsin å benytte militær makt for å avsette Dudayev, gjenopprette ro og orden i republikken samt å knuse de separatistiske ambisjonene til opprørsgruppene og tsjetsjenske myndigheter. Denne operasjonen har i ettertid blitt omtalt som den første tsjetsjeniakrigen. Russiske styrker tok i bruk tunge våpen som fly og artilleri for å bekjempe opprøret. Resultatet ble et stort antall drepte og skadde sivile, noe som førte til økt oppslutning rundt Dudayev og hans separatistiske ambisjoner (Globalis, 2015). Krigen ble formelt avsluttet 31. august 1996 da den såkalte Khasavjurt-avtalen ble signert. Avtalen slo fast at russisk styrker skulle trekkes ut av republikken, samt at spørsmålet om tsjetsjensk selvstendighet skulle utsettes i fem år (Blakkisrud & Steneresen, 2016).

Den første tsjetsjeniakrigen hadde ført til islamistisk radikaliserings av flere tsjetsjenske krigsherrer og politikere. Da flere utenlandske islamister slo seg sammen med radikaliserede krigsherrer ble resultatet et ustabil miljø i Tsjetsjenia. Disse fremmedkrigerne hadde ikke nødvendigvis de samme målene som tsjetsjenske separatister. En av de mest fremtredende islamistene, Ibn Al-Khattab, ville for eksempel fortsette krigen mot Russland. Han hadde erfaringer fra krigen mot Sovjetunionen i Afghanistan og ønsket Jihad i Nord-Kaukasus, å drive de kristne russerne ut og opprette et islamistisk kalifat i regionen (Galeotti, 2014, s.50). Internasjonale islamist organisasjoner fikk dermed fotfeste på det russisk territoriet relativt kort tid etter krigen i Afghanistan var avsluttet (Wilhelmsen, 2004, s. 9). Moderate opprørsstyrker ble marginalisert og opprøret fikk dermed en dreining fra å være separatistisk og etnisk nasjonalistisk motivert, der islam ble brukt til å mobilisere massene mot den russiske overmakten, til å bli langt mer religiøst inspirert der radikal og politisk islam spilte en viktigere rolle (Wilhelmsen, 2004, s. 9-10).

Mot slutten av 1990-tallet var Tsjetsjenia i svært dårlig forfatning. Økonomien var svak, krigsherrer hadde nektet å la seg avvæpne og opererte relativt fritt i fjellområdene. Russiske lovnader om økonomiske bevilgninger til en gjenoppbygning av republikken etter krigen ble heller ikke overholdt (Globalis, 2015). Den andre tsjetsjeniakrigen ble iverksatt som et resultat av et angrep fra Den Islamske Fredsbevarende Brigaden mot naborepublikken Dagestan og terrorangrep mot sivile boligblokker i Moskva, Volgograd og Bujmaks. Angrepet i Dagestan ble ledet av den tsjetsjenske islamisten Shamil Basayev og saudiarabiske Ibn Al-Khattab. Dette angrepet ble slått tilbake, men førte til at frykten spredde seg i Russland. Den daværende russiske presidenten Boris Jeltsin og hans nylige utnevnte statsminister Vladimir Putin iverksatt derfor en ny militæraksjon i oktober 1999. Denne operasjonen markerte starten på den andre tsjetsjeniakrigen (Globalis, 2015).

De russiske styrkene erobret hovedstaden Groznyj i februar 2000. De tsjetsjenske separatistgruppene ble presset ut og tok tilhold i fjellene sør i republikken. De greide ikke å gjenerobre hovedstaden slik de hadde gjort under den første tsjetsjeniakrigen. En ny konstitusjon ble utformet og sørget for at Tsjetsjenia forble en del av den russiske føderasjonen. Muftien Akhmad Kadyrov vant presidentvalget senere samme år og ble russiske myndigheters håndplukkede marionett i Tsjetsjenia (Globalis, 2015). Kadyrov ble myrdet av opprørsgrupper i 2004 og Alu Alkhanov tok over som president. Kadyrovs sønn, Ramzan Kadyrov, ble likevel regnet som *de facto* leder i Tsjetsjenia og fungerte som statsminister fra

mars 2006 frem til han tok over som president i februar 2007, 30 år gammel (Blakkisrud & Steneresen, 2016).

I årene som fulgte etter den russiske erobringen av Groznyj gjennomførte tsjetsjenske opprørsgrupper flere terroraksjoner. I 2002 tok tsjetsjenske terrorister kontroll over Bubrovka-teateret i Moskva midt under en forestilling. Terroristene holdt 800 personer fanget og 130 av disse omkom da russisk sikkerhetsstyrker brukte gass før de stormet teateret. I 2004 tok terrorister kontroll over en barneskole i byen Beslan i republikken Nord-Ossetia i det sørlige Russland. Over 300 personer døde i dette angrepet (Galeotti, 2014, s. 11). Disse terroraksjonene førte til en rekke nye militære operasjoner fra russiske styrker. I mars 2005 ble den tidligere presidenten og opprørslederen Aslan Maskadov drept av russiske styrker og i 2006 skjedde det samme med Shamil Basajev (Globalis, 2015). Etter Basajev sin død tok Doka Umarov over ledelsen for opprøret og erklærte opprettelsen av ”Kaukasus-Emiratet” i oktober 2007. Russiske myndigheter erklærte tilstanden i Tsjetsjenia som normalisert i 2009. Dette markerte den formelle avslutningen på Den andre tsjetsjeniakrigen, selv om det fortsatt er separatistiske og islamistiske opprørsgrupper som kjemper for opprettelsen av en uavhengig islamsk stat i Kaukasus (Globalis, 2015).

4 Analyse

I denne delen av besvarelsen vil jeg analysere hva som kjennetegner russiske myndigheters opprørsbekjempelse under den andre tsjetsjeniakrigen fra 1999 til 2009. Dette vil jeg gjøre ved å vise til historiske eksempler fra perioden og beskrive effekten av valgene russiske og tsjetsjenske myndigheter tok.

4.1 Hva kjennetegner russiske myndigheter sin opprørsbekjempelse i Tsjetsjenia fra 1999 til 2009?

Jeg vil ta for meg tre faktorer for å analysere tiltakene for å bekjempe opprøret. Disse faktorene er bruk av tvangsmakt og militære virkemidler, bruk av andre politiske virkemidler og bruk av økonomiske virkemidler. Disse vil jeg ta for meg i den nevnte rekkefølgen. Årsaken til det er at bruk av tvangsmakt og militære virkemidler var det fremtredende virkemiddelet innledningsvis, før politiske og økonomiske virkemidler fikk en sentral rolle senere i perioden. Å analysere bruken av de ulike virkemidlene i denne rekkefølgen blir derfor hensiktsmessig for å forstå sammenhengen og bruken av de ulike virkemidlene i ulike faser av krigen. Myndighetenes behandling og forhold til den tsjetsjenske befolkningen vil jeg analysere og drøfte innenfor alle de tre nevnte faktorene.

Før jeg går inn på bruken av de ulike politiske virkemidlene er en grunnleggende forståelse for russiske myndigheters mål nødvendig. Den andre tsjetsjeniakrigen var en glimrende mulighet for den ukjente statsministeren, og senere presidenten, Vladimir Putin å markere sin ankomst på den politiske scenen. Uroen i Tsjetsjenia ble brukt som en arena der Putin kunne vise seg som en sterk og troverdig leder, med vilje og evne til å lykkes der Jeltsin tidligere hadde feilet (Galeotti, 2014, s. 9). Putin ønsket å vise seg som en leder som tok trusler mot russisk territoriell integritet og trusler fra terrorister alvorlig (Galeotti, 2014, s. 9). Denne tilnærmingen lyktes han med, noe som kan eksemplifiseres gjennom hans eksplosive økning på meningsmålinger mot slutten av 1999 (gjengitt etter Blakkisrud & Gjerde, 2015). Det offisielle målet var å bekjempe terroristorganisasjonene som truet den russiske befolkningen og Russlands territorielle integritet, samt å reintegrere Tsjetsjenia i den Russiske Føderasjonen (Marshall, 2010, s. 251). Bruken av de ulike virkemidlene fikk dermed en politisk forankring i et bredt omfavnende politisk mål som appellerte til brorparten av den

russiske befolkningen. Målene var nokså konkrete og kunne omsettes i strategiske mål og taktiske handlinger.

4.1.1 Bruk av tvangsmakt og militære virkemidler

Bruk av tvangsmakt og militære virkemidler sto sentralt i russiske myndigheters opprørsbekjempelse i Tsjetsjenia. Dette gjelder spesielt i den innledende fasen der målet var å sikre territoriell kontroll over republikken. Russiske myndigheter anså Tsjetsjenia som et terrorkontrollert område, og operasjonen ble derfor definert som en kontra-terror operasjon der Putin uttalte at et "...kirurgisk inngrep var nødvendig for å bli kvitt sykdommen" (Osmayev, 2010, s. 14). For å gjennomføre dette "kirurgiske inngrepet" mobiliserte russiske myndigheter store militære ressurser. Totalt 90.000 soldater ble satt inn, tre ganger så mange som ved den første tsjetsjeniakrigen noen år tidligere (Galeotti, 2014, s. 55). Ut i fra dette kan vi tolke at russiske myndigheter var lite lystne på en gjentakelse av den første krigen og anså en høyere konsentrasjon av militære styrker som en nøkkelfaktor for å kunne bekjempe opprøret. I følge Ucko (2015, s. 17) hadde russiske myndigheter på det meste 140 000 soldater i republikken, som totalt hadde 1,2 millioner innbyggere. Forholdet var da en soldat per niende innbygger. En slik konsentrasjon gir russiske myndigheter muligheter til å kontrollere befolkningen, skille dem fra opprøret, marginalisere de gjenværende opprørsgruppene samt en mulighet til å sikre territoriell kontroll over områder de finner kritiske å kontrollere. Republikken ble fylt med sikkerhetsstyrker, noe som i følge Galula (1964/2006, s. 51) gjør det mulig å bekjempe opprøret ved hjelp av konvensjonelle militære operasjoner. Antallet russiske soldater er langt høyere enn en rapport fra Rand Corporation hevder er nødvendig for å bekjempe et opprør. I følge deres tall vil et forhold på en soldat per 40 innbyggere og mellom 10 og 20 opprørsbekjempere per opprører være tilstrekkelig (gjengitt etter Paul, Clarke & Grill, 2010, s. 64). Det er derfor rimelig å anta at russiske myndigheter anså bruk av tvangsmakt og militære virkemidler som et svært viktig redskap for å bekjempe opprøret. Bruken av tvangsmakt vil utover dette også sende en rekke signaler. Videre i analysen vil jeg rette fokuset mot hvordan de militære styrkene ble anvendt for å ta kontroll over republikken, hvordan lokale militser ble rekruttert og brukt og hvordan tvangsmakt ble brukt for å kontrollere befolkningen.

Russiske styrkers fremrykning i Tsjetsjenia foregikk med langt større varsomhet enn ved den tidligere krigen (Osmayev, 2010, s. 14). Før fremrykningen ble iverksatt 2.oktober 1999

hadde allerede det russiske flyvåpenet bombet Groznyj og nærliggende drabantbyer. Disse angrepene rammet sivile tsjetsjenere hardest (Osmayev, 2010, s. 15). Under den metodiske fremrykningen gjennomsøkte russiske styrker landsbyene de kom over etter opprørere, sympatisører, våpen og annet utstyr. De tok senere kontroll over befolkningen ved å raskt sette opp vaktposter og kontrollpunkter (Galeotti, 2014, s. 56). En slik tilnærming ble gjort mulig som en følge av antallet russiske soldater og viste seg hensiktsmessig da opprørere og deres støttespillere ble bekjempet eller skilt fra befolkningen som en følge av russiske styrkes kontrollerende og konstante nærvær. Russiske styrker utnyttet den teknologiske forskjellen, drev fellesoperasjoner og brukte tyngre våpen som artilleri eller fly for å bekjempe opprørere på avstand før russiske bakkestyrker beveget seg inn i ulike målområder (Galeotti, 2014, s. 56; Ydstebø, 2012, s. 422). Som en følge av våpenbruken ble den sivile befolkningen utsatt, noe som førte til store flyktningstrømmer (Ucko, 2015, s. 16). På denne måten skilte russiske myndigheter opprør og befolkningen ved hjelp av geografisk manipulasjon og endring av det sosiale terrenget. Disse endringene var til fordel for myndighetene da en situasjon som gjorde det enklere å kontrollere befolkningen og bekjempe opprøret militært ble etablert.

Da russiske styrker kom frem til Groznyj sikret de seg innledningsvis kontroll over det omkringliggende lende og omringet byen (Galeotti, 2014, s. 56). Deretter startet de forbekjempning av byen og slapp flyveblader som anmodet alle sivile om å forlate byen (Galeotti, 2014, s. 57-58). På denne måten kunne russiske myndigheter skille sivile og opprøret gjennom frykt for et kommende angrep og et varsel om russiske styrkers intensjoner. Befolkningen forlot byen, som var full av forskansede opprørsstyrker. Dersom vi legger Mao sin analogi til grunn ble vannet drenert fra innsjøen, noe som gjorde det lettere for russiske myndigheter å fange fisken (Zhukov, 2010, s. 8). Russiske styrker iverksatte sitt angrep mot Groznyj 26. desember 1999 og rundt 20 000 soldater deltok (Osmayev, 2010, s. 17). Byen ble erklært frigjort 6. februar 2000 og den russiske forsvarsministeren meddelte fungerende president Vladimir Putin om at den militære delen av operasjonen var over (Galeotti, 2014, s. 60; Osmayev, 2010, s. 18).

Bruken av tvangsmakt og militære virkemidler gjorde det mulig å kontrollere befolkningen og hindre dem for bindelse med opprøret. For å gjøre dette besluttet russiske myndigheter å benytte 80 000 soldater som ble stasjonert i Tsjetsjenia (Galeotti, 2014, s. 62). Befolkningen ble kontrollert og trakassert, gjennom omfattende søksoperasjoner der mistenkte opprørere og separatister ble arrestert (ICG, 2015, s. i; Osmayev, 2010, s. 25). Et slikt søk ble for eksempel gjennomført i byen Argun i januar 2001. Mer enn 100 personer ble arrestert, 11 ble aldri

funnet og en ble funnet drept (Osmayev, 2010, s. 25). Slike operasjoner tjente trolig flere hensikter. For det første ble mistenkte opprørere, eller individer som sto i ledetog med opprørerne, identifisert og arrestert samt at våpen ble beslaglagt (gjengitt etter Osmayev, 2010, s. 39). Det militære virkemidlet blir dermed benyttet for å kontrollere befolkningen, samt for å legge press på resterende opprørsgrupperinger. Et annet eksempel der russiske styrker la press på opprørsgrupperingene etter å ha tatt kontroll over befolkningen er russiske sikkerhetsstyrkers angrep mot opprørsstyrkene i fjellområdene sør i republikken, der eksempelvis tidligere president Aslan Maskhadov ble drept i 2005. (Globalis, 2015). Dette er i følge Galula (1964/2006, s. 55) avgjørende for å overbevise befolkningen om at myndighetene er den reelle makthaveren. For det andre spredde russiske myndigheter frykt i befolkningen ved å håndheve voldsmonopolet på en svært streng måte. Dette kan ha ført til at den krigstrette befolkningen unngikk å støtte opprøret på bakgrunn av at behovet for egensikkerhet anses som viktigere enn en eventuelt gevinst ved å støtte opprørets ideologiske, religiøse og separatistiske mål. Dette kan eksemplifiseres ved at familien og slektninger til mistenkte opprørere utsettes for vold, vandalisme og trusler (ICG, 2015, s. i). Slike hendelser kan føre til at frykten for å assosieres med opprøret oppstår og at befolkningen distanserer seg fra opprøret. Bruken av tvangsmakt får dermed en fysisk dimensjon i form av at opprørere elimineres, men også en kognitiv dimensjon der maktbruken sender klare signaler til befolkningen om hvem som håndhever voldsmonopolet og hva som skjer med de som motsetter seg det gjeldende styresettet. Frykt blir dermed et sentralt virkemiddel for å unngå rekruttering til opprøret. Disse signalene kan føre til at befolkningen underkaster seg myndighetene som en følge av behovet for sikkerhet og pasifisering (Galula, 1964/2006, s. 4). Russiske og senere tsjetsjenske sikkerhetsstyrker var tøffe og kompromissløse i sin kontroll av befolkningen gjennom hele krigen (Galeotti, 2014, s. 25).

En annen faktor som kjennetegner bruken av tvangsmakt og militære virkemidler i Tsjetsjenia i perioden 1999-2009, er russiske myndigheters rekruttering og tette bånd til enkelte tsjetsjenske militser, spesielt militsen til den drepte muftien Akhmad Kadyrov (Galeotti, 2014, s. 25; Osmayev, 2010, s. 31-32). Disse båndene førte til flere fordeler for russiske sikkerhetsstyrker. For det første besto brorparten av disse militsene fra tidligere opprørsgrupper, noe som gjorde dem kjent med opprørets taktikk. Det førte til at russiske styrker kunne utnytte sin overlegne ildkraft etter anvisning fra militsstyrkene (Galeotti, 2014, s. 25). For det andre gav det russiske myndigheter mulighet til å raskt kunne etablere egne tsjetsjenske sikkerhetsstyrker og dermed en lokal forankring i republikken som en del av

”tsjetsjeniserings-politikken” (Osmayev, 2010, s. 31-32). En slik tilnærming gjorde det også mulig å demobilisere og reintegrere tidligere opprørere ved å tilby amnesti og en plass i de nylig etablerte tsjetsjenske sikkerhetsstyrkene der de fikk lønn utbetalt. Dette førte til at Kadyrovs milits som fikk en eksplosiv vekst (Galeotti, 2014, s. 62).

I denne delen av analysen har jeg sett på russiske myndigheter sin bruk av militære virkemidler for å bekjempe opprøret. Russiske myndigheter mobiliserte store mengder militære ressurser for å sikre territoriell kontroll og bekjempe opprøret. Dette førte til at det var mulig å sikre kontroll over befolkningen under fremrykningen mot Groznyj, men også mulighet til å bekjempe opprøret militært gjennom konvensjonelle operasjoner. Etter opprørere var drevet ut av befolkede områder ble militære virkemidler og tvangsmakt benyttet for å jakte og legge press på resterende opprørsgruppering, samt å kontrollere og marginalisere befolkningen gjennom en rekke kontrolltiltak og søksoperasjoner. En slik tilnærming er i følge Galula (1964/2006, s. 55) nødvendig for å bekjempe et opprør. Det hindret opprørets bevegelsesfrihet og fysisk støtte. Den fysiske og moralske støtten forsvant blant annet på bakgrunn av russiske sikkerhetsstyrker sin evne til å spre frykt i ulike miljøer gjennom hard og voldelig fremferd mot mistenkte opprørere og deres familier. Ved å rekruttere og tilknytte seg lokale militser fikk russiske styrker en lokal forankring som var kjent med opprørernes taktikk og teknikker, samt det geografiske og demografiske terrenget. Disse militsene gjorde det også enklere for russiske myndigheter å senere sentralisere makten rundt lojale politiske skikkelser, samt å gi konflikten et tsjetsjensk preg ved å la disse militsene danne sikkerhetsstyrkene i republikkene.

4.1.2 Bruk av andre politiske virkemidler

Den russiske innsatsen i Tsjetsjenia besto av langt mer enn tvangsmakt og militære virkemidler. I denne delen av analysen vil jeg se på bruken av andre politiske virkemidler. Disse omfatter bruk av media og informasjonskampanjer, bruk av lokale allierte og bruk av rettsvesen og politiske reformer.

Under den andre tsjetsjeniakrigen gjennomførte russiske myndigheter en rekke tiltak for å kontrollere medias tilgang til konflikten. Disse tiltakene besto av juridiske begrensninger utført av politistyrker og rettsvesen, men også ved å øke eierskapsandeler og dermed kontroll over media. Dette førte til media fikk begrenset tilgang til konflikten (Galeotti, 2014, s. 89; gjengitt etter Ucko, 2015, s. 9). Fordelen ble at russiske myndigheter satt med

definisjonsmakten og mulighet til å kontrollere narrativet. Media ble brukt for å benekte angrep der sivile liv gikk tapt eller å legitimere krigen i Tsjetsjenia (Osmayev, 2010, s. 16; 33).

Media ble også brukt av russiske myndigheter for å skape aksept og mobilisere den russiske befolkningen for krigsinnsatsen i Tsjetsjenia. 14. September 1999 uttalte den daværende russiske statsminister Vladimir Putin at Tsjetsjenia var en "...terrorkontrollert stat som trengte et kirurgisk inngrep for å bli kvitt sykdommen" (Osmayev, 2010, s.14). Ved å fremstille Tsjetsjenia som en terror kontrollert stat, med et stort innslag av internasjonale wahabister som ønsket å ødelegge Russland og ta kontroll over dets territorier, lykkes russiske myndigheter å fremstille konflikten som en nødvendig og potensielt eksistensiell konflikt som måtte håndteres. Ved å skape et narrativ om at konflikten var nødvendig tjente media som et middel for å gjøre den russiske befolkningen forberedt på menneskelige og materielle tap, samt at den generelle aksepten for krigen økte (Blank, 2013, s. 38-39). Dette ble blant annet gjort ved å male et bilde av opprøret som terrorister som var en trussel mot moderlandet og den russiske befolkningen. Opprørets legitimitet ble dermed også angrepet. Sterk statlig kontroll over mediene førte i tillegg til at det ikke ble generert motstand og misnøye mot krigføring, noe som var tilfellet under den første tsjetsjeniakrigen (Galeotti, 2014, s. 62). Bruken av media og informasjonskampanjer tok derfor ikke sikte på å overbevise befolkningen i Tsjetsjenia om at krigen var nødvendig, men å overbevise den russiske befolkningen om at krigen og måten den ble utkjempet på, var nødvendig. Det er derfor trolig ikke tilfeldig at krigen ble kalt en antiterror-kampanje som skulle knuse tsjetsjenske terroristbevegelser (Blank, 2013, s. 38). Bruken av media hadde også en annen funksjon. Media ble brukt til å kringkaste militære seire, vise frem drepte opprørsledere eller spre frykt i befolkningen gjennom å lekke opptak av tortur eller tøffe avhør av mennesker mistenkt for å være tilknyttet opprøret (ICG, 2015, s. 34; Osmayev, 2010, s. 20).

Dette er et eksempel på russiske myndigheters sin bruk av media. På dette bildet viser russiske spesialstyrker frem liket til opprørslederen Abdul-Khalim Saidullayev på den russiske tv-kanalen NTV. (Bakken, 2016; Foto: NTV/AFP) Gjennom slik bruk av media kan myndighetene kontrollere narrativet og kringkaste sine militære seiere.

I følge Galula (1964/2006, s. 57) er vendepunktet ved opprørskriger når ledere i befolkningen gjør seg til kjenne og tar side med opprørsbekjemperen. Konflikten i Tsjetsjenia eksemplifiserer denne påstanden på en god måte. Den tsjetsjenske muftien Akhmad Kadyrov, som hadde kjempet mot russiske styrker under den første tsjetsjeniakrigen, var i likhet med russiske myndigheter bekymret for salafistiske strømninger i republikken. Han anså den russiske intervensjonen som den eneste måten å bekjempe fundamentalistene på (gjengitt etter ICG, 2015, s. 2). Russiske myndigheter klarte å identifiserte en lokal leder med en grad av autoritet og legitimitet i den tsjetsjenske befolkningen som delvis delte deres mål. Kadyrov bragte med seg sin egen milits, ledet av hans sønn Ramzan Kadyrov. Dette førte til at russiske myndigheter fikk støtte, både politisk og militært, ved å knytte seg til lokale støttespillere (Galeotti, 2014, s. 25; 58). Gjennom en rekke reformer og prosesser på 2000-tallet, som eksempelvis ratifiseringen av den tsjetsjenske konstitusjonen i 2003 og det påfølgende presidentvalget der Kadyrov vant med 81 % av stemmene, forsøke russiske myndigheter å overføre makten tilbake til tsjetsjenerne igjen (Galeotti, 2014, s. 63; ICG, s. 3; Osmayven, 2010, s. 31). Både folkeavstemningen som avgjorde skjebnen til konstitusjonen og presidentvalget har vært omdiskutert, men det er liten tvil om at resultatene sto i samsvar med russiske myndigheters ønske (Osmayev, 2010, s. 31). Konstitusjonen slo fast at Tsjetsjenia skulle være en selvstendig stat innenfor den Russiske Føderasjonen (Galeotti, 2014, s. 63; ICG, 2015 s. 3). Gjennom en slik ordlyd i konstitusjon forsøkte trolig russiske myndigheter å adressere de underliggende separatistiske ambisjonene fra den første krigen og vinne en form for støtte i det tsjetsjenske folket.

I kjølvannet av folkeavstemningene ble makten i republikken gradvis sentrert rundt Akhmad Kadyrov og senere hans sønn Ramzan Kadyrov. Sistnevnte har nå fått relativt fritt spillerom så lenge han er lojal mot russiske myndigheter og opprøret holdes marginalisert. Gjennom å sentralisere makten rundt R. Kadyrov og hans støttespillere vil dette trolig opprettholdes da han og hans innerste krets har alt å tape på det motsatte. Et eksempel på denne sentraliseringen er at grunnstammen av sikkerhetsstyrkene i Tsjetsjenia består av Kadyrovs gamle milits og at han er den eneste regionlederen innen den Russiske Føderasjonen som har *de facto* kontroll over sikkerhetsstyrkene (Galeotti, 2014, s. 79; ICG, 2015, s. 29; Osmayev, 2010, s.31-32). Disse styrkene har fra begynnelsen på 2000-tallet deltatt aktivt i militære operasjoner for å bekjempe militære opprørere sammen med russiske sikkerhetsstyrker (Osmayev, 2010, s. 31-32).

I februar 2000 åpnet statsadvokaten i Russland sak mot den tidligere tsjetsjenske presidenten Aslan Maskhadov. Maskhadov var en folkevalgt president, som tidligere hadde blitt ansett som en legitim statsleder det hadde vært mulig å forhandle med (Osmayev, 2010, s. 18). Dette er et eksempel på hvordan russiske myndigheter brukte rettsvesenet i bekjempningen av opprøret. Ved å åpne sak mot Maskhadov ble den tidligere presidenten fremstilt som en kriminell person som sto i ledtog med terroristene. På denne måten ble forhandlinger med den tidligere statslederen umuliggjort.

Rettsvesenet ble i senere tid benyttet som et middel for å opprettholde kontrollen over befolkningen. Fra krigens begynnelse frem til 1. januar 2005 var 1793 saker vedrørende bortføring av 2503 personer anmeldt til statsadvokaten i Tsjetsjenia. Kun 63 av disse sakene ble tatt opp i retten. Det utgjør en andel på 3,5 % (Osmayev, 2010, s. 28). Rettsvesenet ble dermed et middel for å kunne opprettholde den strenge kontrollen og undertrykkelsen av befolkningen i form av at de som utførte kontrollen og undertrykkelsen ikke ble straffeforfulgt. Et viktig aspekt er at sikkerhetsstyrkene som besto av tidligere opprørere som man kan anta selv hadde et problematisk forhold til loven, nå beskyttes av den (ICG, 2015, s. 29). Det gjør det vanskelig å anklage myndighetene eller sikkerhetsstyrkene for lovbrudd, tross at medlemmer av sikkerhetsstyrker ble dømt for lovbrudd i 2006 da R. Kadyrov enda ikke hadde blitt innsatt som president grunnet for lav alder (ICG, 2015, s.29). Ramzan Kadyrov forsøkte mot slutten av 2000-tallet å anvende den lokale og tradisjonelle loven, ”adat” for å bekjempe opprøret. Denne loven legaliserer blodhevn og den tsjetsjenske befolkningen skal ifølge ICG (2015, s. 32-33) ha større frykt for denne loven enn den loven rettsvesenet praktiserer. Kadyrov uttalte eksempelvis i 2010 at opprørets støttespillere eller deres familie og

slektninger som ikke angir opprørere blir myndighetenes fiender (ICG, 2015, 32-33). Dette er et eksempel på hvordan lovverk benyttes for å spre frykt, noe som kan føre til at befolkningen distanserer seg fra opprøret.

I denne delen av analysen har jeg sett på bruken av andre politiske tiltak og virkemidler enn militærmakt, som russiske myndigheter tok i bruk for å bekjempe opprøret i Tsjetsjenia. Russiske myndigheter benyttet media for å kontrollere narrativet og for å mobilisere støtte og aksept for krigen i den russiske befolkningen. Politiske prosesser og reformer ble iverksatt, der konstitusjonen fra 2003 med påfølgende presidentvalg er fremtredende eksempler. Disse prosessene gjorde det mulig for russiske myndigheter og deres håndplukkede marionetter å sentralisere makten rundt en pålitelig og lojal elite som hadde alt å tape på at opprøret skulle vokse seg sterkt igjen. Sentraliseringen av makt styrket kontrollen over befolkningen, da sikkerhetsstyrkene var kontrollert av Akhmad, og senere Ramzan Kadyrov. Disse og deres nærmeste støttespillere, hadde kontroll over de viktigste institusjonene i samfunnet, for eksempel rettsvesenet. Kombinasjonen av disse faktorene hjalp til med å opprettholde marginaliseringen av opprørsgruppene og den strenge kontrollen over befolkningen.

4.1.3 Bruk av økonomiske virkemidler

Den innledende militære operasjonen i Tsjetsjenia vinteren 1999-2000 satte sine preg på republikken. 380 av 428 landsbyer var utsatt for bombardement, 70 % av alle hus var ødelagte, Groznyj var stedvis jevnet med jorden, infrastruktur for olje, gass og strøm var ødelagt samt at 90% av arbeidsstyrken sto uten jobb (Elbuzdukayeva, 2010, s. 51). Med bakgrunn i dette er det rimelig å anta at verdiskapningen i republikken lå brakk. Lovnader om pengebevilgninger utover det som allerede var tildelt i det føderale budsjettet ble stort sett ikke overholdt (Osmayev, 2010, s. 22). For at republikken skulle komme seg på fote igjen og for at et myndighetsvennlig miljø der Kreml hadde en vis aksept skulle skapes ville økonomisk utvikling være en nøkkelfaktor.

I januar 2001 ble et møte mellom Akhmad Kadyrov og president Vladimir Putin avholdt. Kadyrov hadde trolig identifisert problemet ved den økonomiske situasjonen, og utviklingen i Tsjetsjenia var svak og fryktet følgene. Under dette møtet foreslo han et program som skulle gjenopprette den økonomiske og sosiale sfæren i Tsjetsjenia (Osmayev, 2010, s. 25) 25. Januar 2001 blir programmet for ” restaurering av den økonomiske og sosiale sfæren i Tsjetsjenia” vedtatt. Dette programmet gav en tildeling på 14,4 milliarder rubler, noe som

blant annet medførte 69.000 midlertidige jobber og start på restaureringsarbeidet innen olje- og gasssektoren (Elbuzdukayeva, 2010, s. 54).

De største økonomiske tildelingene kom dog i årene senere. I perioden 2002 til 2012 ble to økonomiske programmer vedtatt (Elbuzdukayeva, 2010, 53; ICG, 2015, s. ii). Frem til 2014 ble det i følge ICG (2015, s. 22) tildelt 464 milliarder rubler øremerket utviklingen av den økonomiske og sosiale sfæren i Tsjetsjenia. Brorparten av tildelingene kom gjennom de to allerede nevnte programmene. Tildelingene har ført til en storstilt gjenoppbygning, spesielt i hovedstaden Groznyj der nåværende president Ramzan Kadyrov iverksatte det ene storstilte prestisjeprosjektet etter det andre. Arbeidsledigheten forble likevel høy, samt at landsbyer og mindre tettsteder ikke ble gjenoppbygd (Galeotti, 2014, s. 84). Kun 6-7 % av førkrigsøkonomien var gjenopprettet i 2011 (gjengitt etter ICG, 2015, s. 22). Som en følge av dette er arbeidsledigheten fortsatt høy, selv om rekonstruksjonsarbeidet bidrar med flere midlertidige arbeidsplasser. Nøkkelen for å få fart på den økonomiske utviklingen vil ligge i å få mindre næringsvirksomhet, olje, gass og annen konstruksjonsvirksomhet i gang igjen (Elbuzdukayeva, 2010, s. 59). Man kan dermed stille seg spørsmålet om tvang og kontroll er nok til å holde unge, arbeidsløse mennesker borte fra opprøret. Det er rimelig å anta at manglende jobbtilbud og evne til å generere inntekt kan drive unge mennesker til opprørsvirksomhet (ICG, 2015, s. 25). Befolkningen i Tsjetsjenia er dog avhengig av den lille verdiskapningen de får gjennom jobbene sine og protesterer derfor ikke da utfallet av slike protester ikke nødvendigvis kommer befolkningen til gode (ICG, 2015, s. 26). På denne måten er befolkningen i Tsjetsjenia gjort avhengig av russiske myndigheter og deres tiltak for å bedre den tsjetsjenske økonomien og var derfor trolig ikke tjent med protester.

I denne delen av analysen har jeg sett på russiske myndigheters bruk av økonomiske virkemidler. I perioden 2002 til 2012 ble det tildelt store økonomiske ressurser til Tsjetsjenia. Disse midlene skulle ta sikte på å gjenopprette den økonomiske og sosiale sfæren i republikken. Om denne målsetningen er nådd kan derimot diskuteres. Store deler av hovedstaden Groznyj er gjenoppbygd der store prestisjeprosjekter igangsatt av president Ramzan Kadyrov preger bybildet. Utenfor hovedstaden ligger landsbyer derimot fortsatt i ruiner, store deler av førkrigsindustrien er fortsatt ikke gjenoppbygd og arbeidsledigheten er høy. Dette har ført til at unge har vendt seg til opprøret som en følge dårlige framtidsutsikter økonomisk og manglende jobbtilbud. Den økonomiske utviklingen i republikken har likevel ikke vært fraværende. Fra 2005 til 2006 økte produksjonen i republikken med 128%, mye grunnet at ødelagte fabrikker ble satt i produksjon igjen og nye selskaper iverksatte sin

virksomhet (Elbuzdukayeva, 2010, 58). Ramzan Kadyrov lovte i 2007 at Tsjetsjenia skulle være et eksempel på rask økonomisk vekst og at hele republikken skulle være gjenoppbygd innen 2008 (gjengitt etter Elbuzdukayeva, 2010, s. 58-59). Dette lyktes han ikke med.

5 Konklusjon

I denne besvarelsen har jeg forsøkt å beskrive hva som kjennetegner russiske myndigheters opprørsbekjempelse i Tsjetsjenia i perioden 1999-2009. Russiske myndigheter benyttet seg av et bredt spekter av politiske virkemidler der de evnet å mobilisere slagkraftige militære, politiske og økonomiske ressurser. De militære ressursenes bidrag var innledningsvis å skape et skille mellom opprørsgrupperinger og befolkningen ved bruk av volds- og tvangsmakt. Russiske styrkers harde framferd førte til store flyktningstrømmer, stor ødeleggelse og mengder skadde og drepte sivile i tillegg til drepte opprørere. Som et resultat av denne framferden ble den demografiske situasjonen manipulert og det sosiale terrenget endret til myndighetenes fordel. Når opprørerne var drevet ut av befolkningsentre ved bruk av makt ble betydelige ressurser satt til å kontrollere befolkningen og en politistat ble opprettet. Samtidig ble opprøret jaktet på og bekjempet i fjellområdene sør i republikken. Befolkningskontrollen ble gjennomført gjennom massiv undertrykkelse og tidvis terrorisering av sivile. Følgene ble at frykten for å assosieres med opprøret spredde seg i befolkningen, noe som i kombinasjon med den eksisterende samfunnsstrukturen fremtvang befolkningens underkastelse. Russiske myndigheter økte sin kontroll over media og i kombinasjon med juridiske føringer for journalister og mediehus tok de kontroll over narrativet. Denne kontrollen ble utnyttet for å kunne nå ut til et bredt lag av befolkningen i den hensikt å legitimere krigen ved å male opprøret som en potensiell eksistensiell trussel mot befolkningen og Russland som stat. Dette økte aksepten og toleransen for russiske tap og den storstilte mobiliseringen, spesielt av militære ressurser.

Ved å alliere seg med lokale personligheter med innflytelse i samfunnet, som Muftien Akhmad Kadyrov, etablerte russiske myndigheter lokale forankringer. Ved å utnytte deres felles mål og interesser utviklet dette samarbeidet seg på 2000-tallet der Kadyrov, og senere hans sønn Ramzan, ble innsatt som presidenter etter omdiskuterte valgprosesser. Makten i republikken ble sentrert rundt presidentembetet og familien Kadyrov som var lojale til Kreml. Sentraliseringen av makten førte til at kontrollen over befolkningen og aksjonene mot gjenværende opprørsgrupperinger kunne opprettholdes ved bruk av ulike politiske virkemidler. Gjennom to økonomiske programmer i perioden 2002 til 2012 ble betydelige økonomiske ressurser øremerket utvikling av den økonomiske og sosiale sfæren i Tsjetsjenia. Disse programmene skapte flere midlertidige arbeidsplasser innenfor konstruksjonssektoren. Den økonomiske utviklingen har på en annen side vært svak. Arbeidsledigheten er fortsatt

høy som en følge av at store deler av førkrigsindustrien ikke er gjenopprettet. Dette fører delvis til en fortsatt rekruttering til ulike opprørsbevegelser.

I følge Alexander Marshall (2010, s. 250) har russiske myndigheters opprørsbekjempelse i Tsjetsjenia vært en suksess. Årsaken til suksessen er evne og vilje til å mobilisere nødvendige ressurser, der nøkkeltiltak har vært innsettelsen av effektive og lojale personer i sentrale politiske stillinger, tildeling av betydelig økonomisk kapital, lokal konflikttrettthet og massiv undertrykkelse (Marshall, 2010, s. 250). Russiske myndigheters opprørsbekjempelse samsvarer dermed i stor grad med beskrivelsen av autoritær opprørsbekjempelse. Kampanjen kan allikevel anses som en betinget suksess da separatistiske og islamistiske opprørsgrupper fortsatt eksisterer, men holdes i sjakk av myndighetenes tiltak. Opprøret kan trolig blusse opp igjen, spesielt om fremmedkrigere i Syria og Irak tilbake. Det er derfor rimelig å anta at siste ord i denne konflikten enda ikke er sagt.

6 Videre forskning

Studien av russiske myndigheters opprørsbekjempelse i Tsjetsjenia fra 1999-2009 har identifisert ulike temaer som kan undersøkes videre. Disse temaene er:

- Hvordan håndterer russiske myndigheter hjemvendte fremmedkrigere for å hindre eskalering av opprøret eller nye opprør?
- Hvordan vil islamistiske opprørsgrupper som har sverget troskap til Den Islamske Stat operere i fremtiden?
- Hvordan håndterer russiske myndigheter terrortrusselen fra islamistiske opprørsbevegelser?
- Hvordan håndterte eller håndterer russiske myndigheter opprøret i Dagestan og andre områder i Kaukasus?

Litteraturliste:

- Bakken, L.Ø. (2011). *Det russiske problemet Tsjetsjenia*. Hentet 28. mars 2016 fra <http://www.nrk.no/urix/det-russiske-problemet-tsjetsjenia-1.7342003>
- Bangstad, S. (2014). *Salafisme*. Hentet 22. mars 2016 fra <https://snl.no/salafisme>
- Blakkisrud, H. & Gjerde, K.L. (2015). *Putins Russland*. Hentet 14.mars 2016 fra <http://www.nupi.no/Skole/HHD-Artikler/2015/Putins-Russland>
- Blakkisrud, H. & Stenersen, A. (2016). *Tsjetsjenias historie*. Hentet 8. februar 2016 fra https://snl.no/Tsjetsjenias_historie
- Clausewitz, C. V. (1993). *On War* (1. Utg). London: Everyman's Library. (1. Utgivelse 1832)
- Blank, S. (2013). Russian Information Warfare as Domestic Counterinsurgency. *American Foreign Policy Interests*, 35(1), 31-44. doi: 10.1080/10803920.2013.757946
- Elbuzdukayeva, T.A. (2010) Economic Recovery in Chechnya: Historian and Modernity. I Fatland, E. & Wilhelmsen, J. (Red.) *Chechen Scholars on Chechnya* (s. 41-61). Oslo: Norsk Utenrikspolitisk Institutt.
- Etterretningstjenesten. (2015). *Fokus – Etterretningstjenestens vurdering*. Oslo: Etterretningstjenesten
- Fonn, G.O. (2015). *IS truer Russland Nord-Kaukasus*. Hentet 26. januar 2016 fra <http://www.vl.no/nyhet/is-truer-russlands-nord-kaukasus-1.375958#>
- Frantzen, H.-A. (2012). Irregulære Kriger. I H. Høiback, & P. Ydstebø (Red.), *Krigens Vitenskap – en innføring i militærteori* (s. 482-523). Oslo: Abstrakt forlag.
- Galeotti, M. (2014). *Russia's Wars in Chechnya 1994-2009*. Oxford: Osprey Publishing
- Galula, D. (2006). *Counterinsurgency Warfare – Theory and Practice*. Westport: Praeger. (1. utgivelse 1964).
- Globalis. (2015). *Tsjetsjenia*. Hentet 8. februar 2016 fra <http://www.globalis.no/Konflikter/Tsjetsjenia>
- Heier, T. (2014). Hva er internasjonale operasjoner. I T. Heier, A. Kjølberg & C. Rønnfeldt (Red.), *Norge i internasjonale operasjoner* (s. 21-33). Oslo: Universitetsforlaget.
- International Crisis Group. (2015). *Chechnya: The Inner Abroad*. Brussels: ICG. Hentet 12. januar 2016 fra <http://www.crisisgroup.org/en/regions/europe/north-caucasus/236-chechnya-the-inner-abroad.aspx>
- Johannessen, A., Tufte, P.A. & Christoffersen, L. (2011). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4. Utg). Oslo: Abstrakt Forlag.
- Kilcullen, D. (2010). *Counterinsurgency* (1.utg.). Oxford: Oxford University Press.
- Kitson, F. (1973). *Low Intensity Operations – Subversion, Insurgency & Peacekeeping* (1. utg.). London: Faber and Faber

- Mao, Z. (2010). *The Red Book of Guerrilla Warfare* (1. utg). El Paso, Texas: El Paso Norte Press
- Marshall, A. (2010). Imperial nostalgia, the liberal lie, and the perils of postmodern counterinsurgency. *Small Wars & Insurgencies*, 21(2), 233-258. doi: 10.1080/09592318.2010.481407
- Military quotes. (udatert). *Theodore Roosevelt*. Hentet 28. mars 2016 fra <http://militaryquotes.org/products/theodore-roosevelt>
- Oliphant, R. (2015). *Fifteen years of Vladimir Putin: in quotes*. Hentet 28. mars 2016 fra <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/vladimir-putin/11588182/Fifteen-years-of-Vladimir-Putin-in-quotes.html>
- Osmayev, A.D. (2010). The Chechen Republic: From “Counter-Terrorist Operation” to Peace (1999-2005). I E. Fatland & J. Wilhelmsen (Red.), *Chechen Scholars on Chechnya* (s. 11-40) Oslo: Norsk Utenrikspolitisk Institutt.
- Paul, C., Clarke, C.P. & Grill, B. (2010). *Victory has a Thousand Fathers – Source of Success in Counterinsurgency*. Santa Monica: RAND Corporation
- Rønnfeldt, C. (2014). Makt i internasjonale operasjoner. I T. Heier, A. Kjølberg & C. Rønnfeldt (Red.), *Norge i internasjonale operasjoner* (s. 34-42). Oslo: Universitetsforlaget
- The Soufan Group. (2015). *Foreign Figheters – An Updated Assessment of the Flow of Foreign Fighters into Syria and Iraq*. New York: The Soufan Group
- Thompson, R. (2005). *Defeating Communist Insurgency* (1. utg). St. Petersburg, Florida: Hailer Publishing (1. utgivelse 1966)
- Ucko, D. H. (2016). *Home*. Hentet 24. februar 2016 fra <http://www.david-ucko.com>
- Ucko, D.H. (2015). The People are Revolting: An Anatomy of Authoritarian Counterinsurgency. *Journal of Strategic Studies*, 39(1), 29-61. DOI: 10.1080/01402390.2015.1094390
- Universitetet i Michigan. (2016). *Yuri Zhukov CV*. Hentet 24. februar 2016 fra http://sites.lsa.umich.edu/zhukov/wp-content/uploads/sites/140/2016/02/Zhukov_CV.pdf
- Vogt, K. (2016). *Wahhabitter*, Hentet 22. mars 2016 fra <https://snl.no/wahhabitter>
- US Army & US Marine Corps. (2006). *Counterinsurgency Field Manual* (1. utg.). Chicago: The University of Chicago Press.
- Wilhelmsen, J. (2004). *When Separatists become Islamists: The case of Chechnya*. Kjeller: Forsvarets Forskningsinstitutt.
- Ydstebø, P. (2012). Fellesoperasjoner og operasjonskunst – militærteoriens praktiske uttrykk. I H. Høiback, & P. Ydstebø (Red.), *Krigens Vitenskap – en innføring i militærteori* (s. 421-481). Oslo: Abstrakt forlag.
- Zhukov, Y. M. (2010). Counterinsurgency in a Non-Democratic State: the Russian Example. I P. Rich. & I. Duyvesteyn, (Red.), *The Routledge Companion to Insurgency and Counter Insurgency*. London: Routledge

